

Szakmai irányelvek és protokollok szerepe a drogbeteg- ellátásban

dr. Koós Tamás

2007. október 19.

Budapest

Minőség az egészségügyi ellátásban

- A minőség fontosabb dimenziói:
 - *Kliens-minőség*: azt nyújtja-e a szolgáltatás, amit a beteg vár tőle (pl. megbízhatóság, beteg-központúság, kompetencia, hozzáférés, udvariasság, kommunikáció, hitelesség, biztonság, megértésre törekvés, fizikai környezet)
 - *Szakmai minőség*: I. a szakmai tevékenység **eredményességének** mérése (elérjük-e céljainkat) II. az intervenciók, döntések tudományos **megalapozottsága/bizonyítottsága** (helytállóak-e céljaink)
 - *Menedzsment minőség*: a forrás-felhasználás hatékonyságát jelzi

A szakmai eredményesség lehetséges meghatározói

- Környezeti tényezők: pl. földrajzi adottságok, népsűrűség, közlekedési lehetőségek
- Hozzáférés (térben - időben): nem független az előző és következő ponttól
- Társadalmi folyamatok: pl. szegényedés, iskolázottság
- Epidemiológiai jellemzők: pl. környezeti hatások, a lakosságra jellemző életmód-megoszlás, genetikai diszpozíciók stb.
- **Praxis-variációk:** nem függetlenek az ellátórendszer környezetétől, pl. finanszírozás, de nem minden variáció indokolható és fogadható el
- **Szervezettség:** l. mint előbb
- Ismeretlen tényezők
- Véletlen

Lehet-e mérni a minőséget?

- „Mérd meg, ami mérhető, és tedd mérhetővé azt, ami nem az” (G. Galilei)
- „A természet nyelvét a matematika nyelvére írták” (G. Galilei)
- Több, mint 400 éve kísért ez a gondolat, a korszerű minőségügy ehhez a forráshoz nyúl vissza – természetesen más környezetben és célrendszerrel

Eredményesség – indikátorokon keresztül értékelni a standardhoz való viszonyt

- **Viszonyszám:** az idő függvényében jelzi egy folyamat teljesítményének vagy kimenet elérésének helyzetét vagy irányát (pl. adott kívánt vagy nem kívánt esemény bekövetkezésének valószínűsége \leftrightarrow kockázata)
- **Mérhető változó (vagy jellemző):** meghatározza, mennyire sikerült kielégíteni egy standardot vagy minőségi célt
- **Mennyiségi mérőszám:** az egészségügyi ellátás során előforduló események nyers számai

Megalapozottság - kockázat és ártalom

- Az epidemiológia eszköztára elsősorban a valószínűséget/kockázatot használja a jelenségek értelmezésekor
- Jól értelmezhető egyéneken és csoportokon is, sőt akár az egész lakosságon
- Segít feloldani az egyén-közösség viszonyrendszerben fellépő ellentmondásokat
- Kis változások is jól dokumentálhatóak
- Módszer-érzékeny, „beépített” inhomogenitás

Jogszabályi háttér I.

- Magyarországon törvényi felhatalmazás alapján miniszteri rendeletek szabályozzák a protokollok készítésének folyamatát
- A törvényi felhatalmazás helye az **1997. évi LXXXIII. Törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól**
83.§ (4) Felhatalmazást kap az egészségbiztosításért felelős miniszter, hogy rendeletben határozza meg
 - c) az egyes főbb **betegségcsoportok** finanszírozási, vizsgálati és terápiás eljárási rendje, valamint a gyógyszerterápiás ajánlások kidolgozásának, szerkesztésének, valamint az ezeket érintő szakmai egyeztetések lefolytatásának egységes szabályait,

Jogszabályi háttér II.

- Rendeletek
- 23/2006. (V. 18.) EüM rendelet a vizsgálati és terápiás eljárásrend kidolgozásának, szerkesztésének és szakmai egyeztetése lefolytatásának eljárásrendjéről
- 47/2006. (XII. 27.) EüM rendelet az egyes főbb betegségcsoportok finanszírozási eljárásrendjének kidolgozása, szerkesztése és szakmai egyeztetése lefolytatásának egységes szabályairól

Miért szabályozzák ennyire kötötten az irányelvek, protokollok készítését?

- A cél az, hogy a módszertani ajánlások használata révén egységessé váljon a hazai egészségügyi gyakorlatban alkalmazott irányelvek szakmai tartalma, minősége és formátuma
- A hazai irányelvek megfeleljenek a szakmai irányelvekkel szemben támasztott nemzetközi standardoknak és kritériumoknak.

Alapfogalmak

- *szakmai protokoll*: meghatározott **betegségcsoportban és ellátási szinten**, egy betegség vagy állapot - az elérhető tudományos bizonyítékokkal alátámasztott preventív, diagnosztikai, terápiás, ápolási, gondozási és rehabilitációs - ellátási folyamatával kapcsolatos tevékenységek rendszerezett listája, amely alapját képezi az egészségügyi szolgáltatások szakmai ellenőrzésének és finanszírozásának, továbbá melynek célja az ellátás biztonságának és egyenletes színvonalának biztosítása

Alapfogalmak

- *szakmai irányelv*: az elérhető tudományos bizonyítékokkal alátámasztott, szisztematikusan kifejlesztett **döntési ajánlások** sorozata, adott **betegségcsoport** különböző ellátási módozatainak meghatározására, amelynek célja, hogy javítsa az egészségügyi ellátás minőségét, hatékonyságát, eredményességét, valamint segítse az orvost és a beteget a legmegfelelőbb ellátás kiválasztásában
- *helyi eljárásrend*: irányelven vagy protokollon alapul, betegség vagy állapot ellátására vonatkozó helyi gyakorlat leírása

Szakmai irányelvek/protokollok témái

- A betegség gyakori vagy súlyos/maradandó egészségkárosodással, nagy ellátási költséggel jár
- Népegészségügyi prioritás,
- Megelőzhető, a morbiditás, mortalitás csökkenthető,
- A jelenlegi és az elvárható terápiás gyakorlat között indokolatlan eltérések vannak

Összefoglalva

- A beteg kezelése, a beteg-ellátás szervezése során elágazáshoz érünk, az iránytű - a szakmai irányelv - mutatja meg a helyes irányt, merre haladjunk tovább
- Ha a szakmai irányelv az iránytű, mely segít tájékozódnunk, a szakmai protokoll az út, melyet követve biztonsággal célba érünk.

Néhány gondolat az elkészül szakmai ajánlás-tervezetekről

- Nincs lehetőség a részletes bemutatásra, csak egy-egy gondolat
- Kannabisz: az elmúlt 2-3 évben robbanás-szerű ismeretbővülés a fogyasztás kockázatairól, jó színvonalú vizsgálatok értek véget, meta-analízisek készültek
- Opiát: gyógyszeres kezelés különböző formái, a protokollban megjelenés elősegítheti a gyakorlatban történő bevezetést
- Amfetamin: CBT - kognitív viselkedéses terápiák, mint a kezelés lehetősége
- Mindben: indikátor-rendszerek a kezelés megfelelőségének vizsgálatához